

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесым
гъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къидэкъы

№ 174 (21903)

2019-рэ ильес

МЭФЭКУ

ЮНЫГЪОМ и 26-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭЛ
къихэтыутыгъэхэр ыкъи
нэмых къэбархэр
тисайт ижъугъотэштых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээзет

Урысыем ипроект анахь иныр Адыгеим щагъэцэклиагъ

Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат жыбъгъэм ыкъуачлекъе юф зышэшт паркэу Урысыем итхэм анахь иным ишын зынэсыгъэр тыгъуасэ зэригъэльэгъу. Шэуджэн ыкъи Джэджэ районхэм ягъунапкъ ары ар зышашырэр.

Энергетическэ пкыгъо 60 МВт 2,5-рэ зым ильешыгъэу объектым щагъэу-цщтых. Ахэм ашыщэу 37-р шыгъахэ. Киловатт 220-рэ зильешыгъэ подстанциер, электропередачэхэм ялиниехэу киловатт 220-рэ зэрыклощтыр агъэпсигъэх. Пстэумкй зэхэубытэгъэ трансформаторнэ подстанциие 55-мэ ар арклощт. Чэши, мафи зэпыу имылэу ильэс псаум аш фэдэ станцием юф зышэшт. Адыгэ ВЭС-м ильесым къыклоц кВт/сүхх. миллион 354-рэ электроэнергиеу кытышты.

«НоваВинд» зыфиорэм игенеральнэ паша игуадэз къызэриуагъэмкэ, аужирэ шалхъэхэм адиштэрэ технологиехэмкэ мый ашыгъ. Цыфхэмкэ, посушхъэхэмкэ, чыопсымкэ Ѣинэгъончъэу зэрэштыр анахъэу къыхигъэшыгъэ лъэнэкохэм ашыц.

Урысыемкэ анахь проект инэу ашыгъэр Адыгеим зэрэшагъэцэклиагъэм тишъолтыркэ мэхъанэшхо зэриэр Къумпъыл Мурат къыуагъ. Республикаэм иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ ар къеклоншту зэрэхъущтыр къыхигъэшыгъ.

Гъонэжыкъо
Сэтэнай.

Сурэхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Проектыр зыгъэцакъэрэр къэралыгъо корпорациеу «Росатомым» иахъзэхэль обществэу «НоваВинд» зыфиорэр ары. Пстэумкй инвестициеу миллиард 23-рэ фэдиз аш халхъягъ.

Зэлукъэм къыдыхэлъятахъэу республикэм и Лышъхъэрэ «НоваВинд» игенеральнэ паша игуадзэу Андрей Нестерукрэ зэгүсэхэу юфшэнхэр зынэсыгъэхэр зерагъэльэгъу, ар затупшытър агъэнэфагъ.

— Республикаэмкэ мэхъанэихо зиэ проектхэм мый ашыц. Аш игъэцэклэн ишиуагъэклээ электроэнергиеу шольтырыр зыщикирэр процент 20-кэ нахь макъэ хъущт. Республикаэм электроэнергиер тапэкхи мыш къылгъэхъацт. Шольтырым иэкономикэ хэхъоныгъэхэр егъешыгъэнхэр, инвес

тицехэр къещэлгэгъэнхэр анахь тываэзитедгъэтын фэе лъэнэхъохэм ашыцых. Республикаэм иэнергосистемэ зэхъоклыныгъэшлухэр ышынхэм тывдэлажъэ, — къыуагъ Къумпъыл Мурат.

Адыгеим и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат проектыр гъецэклиагъе хуунымкэ 1эпилэгъу къызэрафэхъу гъэр Андрей Нестерук игуашылэ къышыгъэшыгъ, рэзэнгъэ гүшүэхэр пигъохыгъэх.

— Жыбъгъэм ыкъуачлекъе юф зышэшт парк анахь инау Урысыем итхэм ишын непэ ыкъэм нэсигъ. Аш къэралыгъомкэ, республикаэмкэ мэхъанэшхо ил. Сыд фэдэрэ юфи гумэкыгъохэр къыкэлъэхъох, упчэхэр къэуцу. Адыгеим щедгъэжэгъэ юфыр хэбзэ куулыкухэм ялэпилэгъукэ псынкэу зэшлхыгъэхъу, — къыуагъ аш.

Гъогухэр щынэгъончъэнхэм пае

Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхаматэ игуадзэу Максим Акимовым видеоконференции шыкылээм тетэу «Щынэгъончъэ ыкыи шэпхъэшүхэм адиштэрэ автомобиль гъогухэр» зыфиорэ лъэпкъ проектынкээ Проектнэ комитетын изэхэсигьо тигъусасэ зэрищагь.

Ащ хэлэжьагъэх шъольырхэм япончэхэмрэ мы проектын дэлэжьэрэ министерствэхэм пэцэнгыгэ адзынзыхъэхэрмрэ. Адыгейм ыцэкиэ зэхэсигьом хэлэжьагь Лышьхъэу Кумпил Мурат.

Зэдэгущыиэгъум ипэублэ Максим Акимовым кыыуагь псэолъешын-гэцэкиэжын лъэхъаныр ыкылээм зэрэфактором ельтыгъэу лъэпкъ проектын кыдыхэлтийтэгэе тофыгъохэм язэшохын нахь гээпсынкээгэн зэрэфаар. Шъольырхэм ащищхэм ахэр процент 35-м

нахь макиэу ащигъецкялагъэх нынэп. Вице-премьерим кызыэрэхигъэшыгъэмкэ, мыш тельтэтгээ мылькур зэрэгтээсэуалъэрэм ельтыгъэшт гъогу хызыметым тапекэе бюджет ахьшэр зэрэтирагошшэштэр.

«Гъогу сетьхэр» зыфиорэ федеральна проектыр гэцэклагъэ зэрэхъурэм кытегущылагь УФ-м транспортныкээ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Иннокентий Алафиновыр. Министерствэм кызыэритирэмкэ, мы ильэсэм тельтатагьэу сомэ миллиарди 111,2-рэ къафатуулыгъ,

къэралыгъом ишъольыр 83-мэ яобъект мини 6,8-м нахьыбэмэ тофшэнхэр ашклох, зэшшуахыгъэр процент 70,2-рэ.

Адыгейр тштэмэ, лъэпкъ проектэу «Щынэгъончъэ ыкыи шэпхъэшүхэм адиштэрэ автомобиль гъогухэр» зыфиорэм кыхиулытэу объект 61-мэ гэцэклижынхэр ашклох, ахэм ащищэу 48-мэ тофшэнхэр къашаухыгъахэх, хагъэкыгъэр процент 78,7-рэ мэхъу. Зэкэмкэ апэлухыгъэр сомэ миллион 460-м ехъу.

— Тицыфхэм ягупсэфыныгъэрэ

ящынэгъончъагъэрэ зэкэм апэз эзэлтыгъэр республикэм гъогухэм ядэгүгъ. Джащ фэдэу тишъольыр инвестициехэмкэ, зекюхэмкэ хъопсан-пэу щытыныр, экономикэм хэхъоныгъэ юшыныр бэкээ зыээ ильхэм ащищых гъогу дэгъухэр. Лъэпкъ проектын амалышуухэр къытфызэуухых ыкыи нахь шогъэшхо ащ кызыэрэдгэтыштим тыпылын фае, — кыыуагь Адыгейм и Лышьхъэу Кумпил Мурат.

Проектнэ комитетын изэхэсигьо щаухэсигъэх лъэпкъ проектын пшэрыльэу илэхэр икьюу зэшшуахынхэм пае ашын фэе лъэбэку гъэнэфагъэхэр. Вице-премьерэу Максим Акимовым иунашьокэ федеральна гулчэм нахь шуугье кытэу дэлэжъэнхэм пае шъольырхэм ягуукахэр охтэ благъэм ахэлпэштых ыкыи ахэлпэштых.

Зэгъусэхэу дэлэжьэштых

Адыгэ Республиком и Лышьхъэу Кумпил Мурат Краснодар краим ит гъесэныгъэ организациехэм ыкыи и Адыгэ Хасэ икъутамэхэм ялъыклохэм тигъусасэ аlyuklagь. Краснодар краим ит гурит еджаплэхэу адигабзэр зыщызэрагьашэхэрэм ялъыклохэм адигабзэмрэ литературэмрэкэ егъэджэн-методическэ литературэр аритижьыгь.

Тофтхабзэм хэлэжьагъэх АР-м гъесэныгъэмрэ шээныгъэмрэкэ иминистрэу Клэрэшэ Анзаур, Клэрэшэ Тембот ыцээзыхыре гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтын ипащэу Лышуужьу Адам, УФ-м тофшэнхэмкэ и Лышуужьу Адыгейм, Къэбэртэе-Бэлькырын ыкыи Къэрэшэ-Шэргээсүм янароднэ тхаклоу Мэшбэшэ Исхъакь, Краснодар краим администрации иуполномоченэ лыклоу Адыгейм ишыиэ Николай Пивоваровыр, АР-м иобщественэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхаматэу Лышыншэкью Рэмэзан, хышуцэ шапсыгъэхэм яобщественэ организацеу «Адыгэ Хасэм» итхаматэу Klaklyху Мэджыдэ, Краснодар краим ит гурит еджаплэхэм ялацхэр, нэмыхыкэри.

Шыгу къеджээкъяжын, 2018-рэ ильэсэм шэкыгъум и 23-м адигабзэм изэгъешэнхэмкэ Советэу Адыгэ Республиком и Лышьхъэ дэжэ Ѣызэхашагьэм зэхэсигьоу илэгъэм кыыкэлтыклоу, АР-м и Лышьхъэ гъесэныгъэмрэ шээныгъэмрэкэ Министерствэм унашьо фишыгъагь хышуцэ шээнигъэмрэ шээныгъэмрэкэ яшыкэгъэ егъэджэн-методическэ литературэр алэкэгъэхъэнхэйнэу.

Ащ кыыкэлтыклоу Краснодар краим ит еджаплэхэм яшыкэгъэ егъэджэн тхыльхэр, методическэ Ишыгъэхъэр къыдальти, АР-м гъесэныгъэмрэ шээныгъэмрэкэ и Министерствэ икъэлтыклоу яшыкэгъэм фэдиз егъэджэн Ишыгъэхъэр къыфыдагъэгъэхъ. Зэкэмкэ сомэ 785742-рэ зыосе егъэджэн тхыль 1477-рэ гъесэныгъэ организациехэм ыкыи

кэлэццыкыу ыгыыплэхэм аратыжьыгь. Кумпил Мурат пэублэм хъакэхэм шуффэс гүшүэхэмкэ закынфигъэзагь ыкыи Краснодар краим зэлхыныгъэ дэгъу Адыгейм дырилэу зэрэзэдэлажъхэрэд кыыуагь. Лъэпкъ проектхэм ягъэцкээнхэе бзэм изэгъешэн ыкыи икъэхүүмэн анахь пшэрырль шъхьаихэм зэрэшьшир кыыкэгъэхъ. Ащ кызыериуагьэмкэ, убзэ умышэу лъэпкъ ухуултэп. Кыткэхъхэрэе пэлхжэм яныдэль

шыт Клэрэшэ Тембот ыцээзыхыре гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтыр кэшакло фэхъуу бзэм изэгъешэнхэмкэ. Проектнэ офис зэра-

шыт Клэрэшэ Тембот ыцээзыхыре гуманитар ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтыр кэшакло фэхъуу бзэм изэгъешэнхэмкэ. Проектнэ офисыр загъэпсыгъэм кыншыублагьэу нэбгырэ 75-мэ адигабзэр арагъэшлагь, ахэм азыныкьор урысих. Джыри нэбгыри 145-мэ ащ фэдэ шоигъоныгъэ яэу курсхэм захарагъэтхагь. Тапеки егъэджэн-методическэ Ишыгъэхъэр АР-м и Лышьхъэу Кумпил Мурат фагъэзагьэхъ Ишыгъэхъу зэрафхэхъэрэм фэш.

Джащ фэдэу зэхахьем кыы-

фыбзэ ыкыи якультурэ икьюу ягъэшэгъэним мэхъянэшхо зэрийэр, нахьыжхэм ашкээ пшэдэкыж ин зэрахырэр АР-м и Лышьхъэ кыыкэгъэхъ. Ащ пае адигэхэр зэхкотхэу мы тофыгъом яшыпкъэу зэрэдэлэхъэнхэ фаер кыыуагь. Лышьхъэм кызыериуагьэмкэ, АР-м ихэбээ къулыкъухэм, наукэм, гъесэныгъэм ялофышэхэм бзэм изэгъешэнхэм ыкыи икъэхүүмэнхэмкэ макиэ тофу агъэцакээрэр. Мышкэ щысешоу

гъэпсыгъэр. Мы гупчэм ишуагъэкэ ылкээ хэмьльэу фаехэм адигабзэр зэрагъэшлен амал яэ хуугьэ. Джащ фэдэу Тыркуум Ѣыгъэзурэ тильэгъэхъэм лъэшэу анаэ атырагьеты, ильэс къэс ахэм ащищхэр Адыгейм къырагъэблагъэх, бзэм изэгъешэнхэмкэ тофхъэбзэ зэфэшьхъафхэр афызэхашэх.

Лышуужьу Адам кызыериуагьэмкэ, адигабзэм изэгъешэнхэм ыкыи икъэзэнжынхэм мы тофхъафхэр итго шыпкъэу щыт.

Краснодар краим ит гъесэныгъэ организациехэм ыкыи Адыгэ Хасэм ялъыклохэм ярэзэнгыгъэ гүшүэхъэр АР-м и Лышьхъэу Кумпил Мурат фагъэзагьэхъ Ишыгъэхъу зэрафхэхъэрэм фэш.

KIAPR Фатим.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихъгъэх.

АДЫГАБЗЭМ ИМЭХЬАНЭ КЪЫЛЭТЫШТ

АР-М и Мышхъэ иунашьокъэ гуманитар шІэнныгъэхэмкъэ республикэ институтын Проектнэ офис щызэхагъэу Йоф зеришІэрэм, ащ зэшІуихырэ Йофтхъабзэхэм тигъэзет мызэу, мытюу къа тегущыНагъ. ГушыИэм пае, еджапІэхэм адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэ зэращызэрагъэшІэшт программэхэу къэралыгъо феде-

Джы адыгабзэмкъэ кадрэхэм якъэгъэхъзырын нахьышу хүү-nymkъэ зишуагъэ къэклошт Йофтхъабзэхэм оффисим хэтэу мы мафхэхэм зэхашщэт. Ащ фэгъэзагъ Адыгэ къэралыгъо университетыр. Йофтхъабзэм изэхэщэн зыпшъэ дэкъищтыр университетытам адыгэ филологиэмрэ культурэмрэкъэ ифакультет ары. Факультетын идеканэу Хъамырзэкъо Нурыет мы мафхэхэм гүшүэгъу тифхъугъ.

— Йофтхъабзэу зэхэтщэтгым «Адыгэ хэгъэгъу» фэтыусыгъ. Армы мазэм и 27-м къыщегъэхъягъеу чъэпьюгъум и 3-м нэс

тиуниверситет игъэпсэфыплэ базэу «Горная легенда» зыфилорэ шыклошт, адыгабзэм ыкъи лъэпкъ культурэм ар афэгъэхъыгъэшт. Проектнэ оффисим иахъшэкъэ Йофтхъабзэр зэхэтэштэ. Ар пилотнэу щыт, алерэу игъэклоштгъэу ащ фэдэ Йофтхъабзэ республикэм шыклошт. Адыгэ хэгъэгъу цыкъул тхамафэм къыклоц шлокъ имылэу адыгабзэмкъэ щыгушыгъэштыхъ.

— Нэбгырэ тхъапш лагерым щыгъэштыхъ, ахэр сидэуштэу къылэхъуухыгъэхъ?

— Республиком ичыплэ постэуми ащиштэу кълэеджэкъю 60

къедгъэблэгъагъ. Ау ахэм ащиштэу 10-мэ е еджаплэр къаухи члэкъыгъэхъ, е ушхъагъу гъэ-нэфагъэ ялэу къэклон альэкъи-штэп. Адрэ нэбгырэ 50-мэ тяжэ.

— Хэта къежуугъэблэгъа-гъэхэр?

— Ахэр я 9 – 11-рэ классхэм ашдэжхэу адыгабзэмкъэ ыкъи литературэмкъэ олимпиадхэм я призерхэр ыкъи творческэ зэнэкъою «Моя Республика Адыгея через 100 лет» зыфи-орэм хэлэжъагъэхэу, анахъ йовшэгъэ дэгъуи 10-р зытхыгъэхэр арых. Етгани кълэцфыкъу коллективэу «Щыгъыжъем» щыщэу нэбгыри 8 къедгъэблэгъагъ.

— Программэу кълэеджак-хохэм Йоф зэрэдэшьушшэштыхъ сид фэдшт?

— Ар ямышыкъю зэрэзэхэд-гъэуцштим тыпылыгъ. Еджаплэм зэрэццэрагъаджэхэрэм фэмыдэу, яшлэныгъэхэр нахь куу зэрэтшыщтхэр къыдэттлытагъ. Программэм къыхеубытэх дышьэндэнэмкъэ, нэмыкъ 16-шысэхэм яшынкъэ адыгэ шхыныгъохэмкъэ ыкъи нэмыкъ лъэ-ныкъохэмкъэ мастер-классхэр. Цыф гъэшлэгъонхэм кълэеджак-хохэр аудьгэцкъэштыхъ, пчыхъэ къес хъаклэшхэр зэхэтщэтыхъ. Кълэеджак-хохэм лагерым ща-гъекъогъэ мафхэхэр агу къи-

нэжынхэмкъэ, адыгабзэмкъэ, адыгэ лъялкъ культурэмкъэ яшлэныгъэхэм ахгъэхъогъэ-ныр нахь гъэ-шлэгъонэу зэхэтщэнэмкъэ университетытим ипацхэм альэкъ къагъанэрэп.

Лагерым иштэшт вожатэхэри, кълэлэпхэри хъазырхы. Ахэр тифакультет иофишэхэу Цэй Зарем, Клубэ Нарт, Цэй Бэлл ыкъи нэмыкъ хээр. Адыгэ республикэ гимнази-ем икълэ-е-гъаджэу Темзэкъо Маринэ, аспирантэу Нэгъэрэкъо Казбек, Хъакъунэ Эльзэ къедгъэблэгъагъэхъ. Лагерым иштэшт университетытим физвоспитани-емкъэ икафедрэ ишацэу Анатолий Заболотнэр. Арышъ, лагерым иофишээн шуагъэ

къытэу зэхэтщэнэм лъешэу тайнаэ тет.

— Тхъауегъэпсэу, шъуигу-хэльхэр къыжкудэхъунхэу шуфэтэо.

СИХЬУ
Гошнагъу.

МэфэкI къэгъэльэгъон

Лъэпкъым итарихъ изы Iахъ

Лъэпкъ шуашэм и Мафэ ехъулIэу АР-М итхылъеджэпIэ гупчэ краеведческэ ыкъи лъэпкъ литературэмкъэ иотдел къэгъэльэгъонэу «В истории костюма — история народа» зыфиорэр къыщыззIаахыгъ. Ар зыгъэхъазырыгъэр отделым иофишиIэу ГъукIэлI Аснэет.

Аш зэрэхигъеунэфыкъыгъэмкъэ, адыгэ шуашэм итарихърэ лъэпкъым итарихърэ зэгопчынхэу Ѣытхэп. Лъэпкъым игъашэ пытэу шуашэр епхыгъагъ — ащ чёркесхэм яшэн-хабзэ хэгощагъ: лыгъэу, псэемыблэжныгъэу хуульфыгъэхэм ахэлтыгъэр ыкъи бжышыгъэ-эдэбэу бзыльфыгъэхэр къэзигъэклэракъэштыхъ.

Адыгэ шуашэм ехъулIэгъэ материалыбэу къагъэльягъохэрэм, шуашэм ишын-зээгэ-күнкъэ шъэфыбэр къаятэ, шъохэу агъэфедштэгъэхэр, адыгэ тхылхъэмкъэ шуашэр зэрэгэклэрэклэгъагъэр, анахъэу саэр, литературабэу мы отдельым чэлтыр ялэубытэлэ, къэгъэльэхъонир агъэхъазырыгъ.

Къэгъэльэхъонир мэхъанэ зиэ тхылхъэу М. М. Иуаныкъом (Докъыкъом) иеу «Адыгэ идэ» зыфиорэр, Е. Н. Студенецкэм иеу «Одежда народов Северного Кавказа XVIII – XX вв.», Азэмэте Мин-Къутас итхылъеу «Орнамент», «Одежда» зыфиорхэу сборникэу «Культура и быт колхозного крестьянства ААО» къыдэхъагъэр, М. Ю. Унэрэхъом иофишагъэу «Традиционная одежда адыга» зыцэу, тхылъеу «Сокровища культуры Адыгеи» дэтыр, нэмыкъ авторхэм шуашэм къыратхылгагъэу, къыралолгагъэхэри щыгъэфедагъэх.

Мы тхылъ къэгъэльэхъонир мэхъанэ зиэ тхылхъэу М. М. Иуаныкъом (Докъыкъом) иеу «Одежда народов Северного Кавказа XVIII – XX вв.», Азэмэте Мин-Къутас итхылъеу «Орнамент», «Одежда» зыфиорхэу сборникэу «Культура и быт колхозного крестьянства ААО» къыдэхъагъэр, М. Ю. Унэрэхъом иофишагъэу «Традиционная одежда адыга» зыцэу, тхылъеу «Сокровища культуры Адыгеи» дэтыр, нэмыкъ авторхэм шуашэм къыратхылгагъэу, къыралолгагъэхэри щыгъэфедагъэх.

Шуашэм (теплъэм) цыфхэм уахэш, ау уакъыхэзышхырэр акыллыр арэу зэрэцштэйр шэнэгъэ иофишагъэхэм къашиботыкъигъ.

Цыфхэм ышхъэе епхыгъээр зээлээдэштэу дэхэн зэрэфаэр урыс классикым бэшлагъэу къыуагъ. Аш демыгъэштэнэуи шытэп, лъэпкъым итарихъ щыгъын-шуашэм чыпэлэ ин щырил, ауми, пстэуми апшэр акыл-цифхэм ары.

МэфэкI къэгъэльэхъонир лъэпкъ шуашэм итарихъ лъял-лъэхэу, нахь куоу зышэхэмэ зышоийгъохэм ашлэгъэшэгъо-нышт, чъэпьюгъум и 1-м нэс ар зэуухыгъэшт.

ДЗЭУКЬОЖЬ Нуриет.

ШЪУНАIЭ ТЕШЬУДЗ!

Юныгъом и 28-м адыгэ шуашэм и Мафэ игъэкIотыгъэу хэдгъэунэфыкъышт. Аш епхыгъэ мэфэкI Йофтхъабзэхэм ахэлэжъэнхэу фахэр зэхэшак-хохэм рагъэблагъэх Къэралыгъо филармонием.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ФИЛАРМОНИЯ РА

28 СЕНТЯБРЯ ЮНЫГЬОМ И 28-РЭ 16:00

День национального адыгского (черкесского) костюма Адыгэ шуашэм имар

В ПРОГРАММЕ МЕРОПРИЯТИЙ:
выставка изделий мастеров художественных промыслов и национального костюма; концертная программа; импровизированный адыгэ-джэгу

ВХОД СВОБОДНЫЙ

Театрэм и Ильэс

Щыңыгъэм къыштэжьы

Уисэнэхъат щыңыгъэм шүккэ къыштотэжыныр насыпигъэкэ зыллытэхэрэм ашыщых Бырсыр Абдулахъэр Зыхъэ Заурбайрэ.

Зэлъашэрэ суретышау, архитекторау Бырсыр Абдулахъэр исказихэмкэ Мыекуапэ щашыгъэх мэштыр, Зыкынынгъэмрэ Зэгурыоныгъэмрэ ясаугъэтэу республикэм и Къэралыгъо филармоние дэж щитир.

Саугъэтэм уеплъизэ, адигэхэм ятарихъ гъогу суретхэм къызэррагъэлъагъорэм унаэ

теодзэ. Нарт эпосым къыштуягъэ непэрэ щыңыгъэм-псэукэлм гупшысехэмкэ укъеклужы. Быслыимэн динир зылажыхэрэм ягупчэ хууль мэштыри лъэгъупхъэр къэльагъо.

А. Бырсыр ышыирэ суретхери гъашыгъоных, щыңынгъэр къыралотыкы. Сирием заоу щыккорэм, тильэпкэгъухэм

япсэуплэхэр къышэрабгынхэрэм яхылгэгэе суретым удегушил пшоигъою охъу. Цыфхэм язакъол, щагум дэт былымхэм заор ашхъэшти, 1979м къыдэкъижых. Ау тыдэ клошта, хэта къяжэрэр?

— Лъэпкэ шэн-хабзэхэр, тарихыр зэпхыгъэхэу суретхэмкэ къэзгъэлъагъою сшоигъу, — къелувате Урысыем культурэмкэ изаслуженнэ юфышэу, Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо премие къызфагъэшшошгъэ Бырсыр Абдулахъэр. — Сигукъохэм ашыщ суретышау зызыгъасэ зышоигъою тильэпкэгъу ныбжыкхэм къахэкъирэр зэрэмакъэр. Адыгэу дунаим тетир миллион пчыагъэ мэхъу. Тиадыгбазэкэ, тиофшагъэхэмкэ нахышылоу тызэлъиесын фауу сэлъытэ.

Урысыем, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Абхазым, Пшызэ язаслуженнэ артистэу, Адыгэ Республикаем инароднэ артистэу Зыхъэ Заурбай адигэхэр нахышыэрэ зэхэханхэм, ялъэпкэ юфыгъохэр щыңынгъэм щыпхырашынхэм фешамалэу ялэм хэхуагъэу ельяэтэ. Адыгэхэм я Мафа егъэжэ-пшэшухэм зыккэ ашыщ. Дунаим

тет адигэхэр зэлоккэх, зэфхысыжхэр ашыых.

Зэлъэпкээгу адигэхэр зыгъэгумекхэрэм ахалытэ адигабзэм изэгъашэнэ игъефедэнрэ. Урысыем итеатрэхэм юфышэхэм я Союз икутамэу Адыгэ Республикаем щыңым итхаматэу Зыхъэ Заурбай ти-зэдэгүшүгъэгъу къыштыхигъэштигъискусствэм пүнгүгъэ мэхъанэу илэм зыкызызериэтийрээр.

2019-рэ ильээс театрэм и Ильэс. Аш фэгъэхыгъэ зэхахъэр Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо филармоние щык-къулагъэм республикэм итвorchескэ купхэр, хэбэз къулукъушхэр хэлэжъагъэх. Адыгэ Республикаем и Лышхъэрэу Къумпилы Мурат зэлуккэгъум къыштиуагъ ныдэлэлфыбзэм, лъэпкэ шэн-хабзэхэм язэгъэшэнкэ театрэхэм пшьерильеу ялэм зыкызызериэтийрээр.

Адыгабзэкэ нахышыэрэ спектаклэхэр агъеуцунхэм, къудажхэм къэзгъэлъэньонхэр ашызэхашэнхэм театрэхэм юфышэхэр пылтыых. Артист цэргийхээр къэлэдэжаклохэм агуягъэштийтэх.

Искусствэм ыбзэ баеу, гүриогъошоу щыт. Бырсыр Аб-

дулахъ игущыиэхэм атхыгъэ лъэпкэ орэхэр тиартистхэм къаюх. Орэдым цыфыр enly, щыңыгъэм феѓьасэ. Абдулахъ ильэссыбэрэ театрэм юф щишлагъ. Урысыем театрэм и Ильэс зэрэшыккорэм осё ин фешы.

Къэбэртэе-Бэлькъарым идраматург цэрийлоу lутыжъ Борисэ, нэмийхэм атхыгъэ спектаклэхэр Адыгэ Республикаем и Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцэ зыхырэм щагъеуцунхэу зэрэфежагъэхэм тегъэгүшшо. Зэлъэпкээгъу хэм язэлъиэсийкэ амалхэр нахышылоу агъефедэх, дунаим тет адигэхэр мэфекхэм яшувагъэкэ нахышылоу зэрэшхэх.

Классикэм хэхъэзээхэм атхыгъэ къэгъэльэгъонхэм роль шхъялэхэр къащи-зышыреу Зыхъэ Заурбай къызэрэтиуагъэу, театрэм сидигъуи зэхэшэжко дэгъу ишкэлэгъагъ. Режиссерхэм, артистхэм юфэу ашэрэр щыңынгъэм къышшэлъагъо. Мы мафэхэм Темир Кавказым, Къыблэм ашыккорэ фестивалым Адыгэим итеатрэ хэлажэвэ.

Сурэтным итхэр: **Бырсыр Абдулахъэр Зыхъэ Заурбайрэ.**

Цыфымрэ гъашшэмрэ

Игущыиэ щэрио, инэплэгъу фабэ

Урысыем, Адыгэим янароднэ артистэу, Абхазым, Пшызэ язаслуженнэ артистэу Кукэнэ Мурат исэнэхъат къыфэхъу гээ цыфхэм ашыщ.

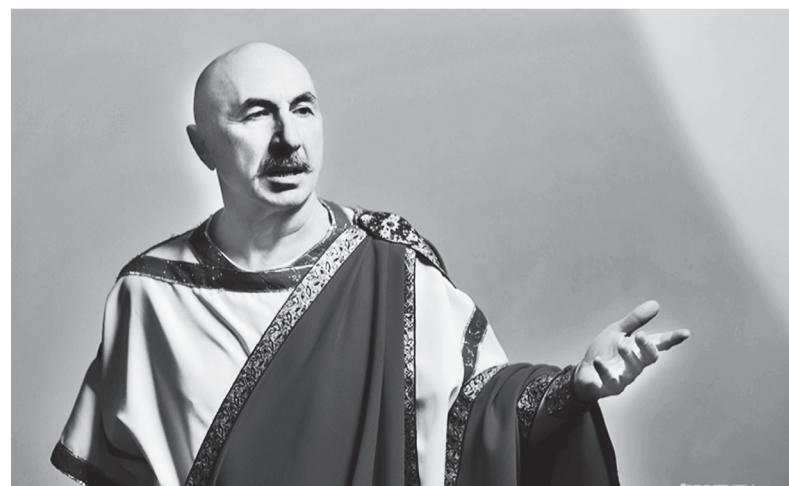
Адыгэ Республикаем и Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцэ зыхырэм иартист цэрийлоу М. Куканэм нахышырэ ролхэр бэрэмкэ къышырэ ролхэр комедием нахь епхыгъэх.

— Непэ спектаклэм Кукэнэ Муратэрэ Зыхъэ Заурбайрэ хэлэжъэнхэу загъэхъазыримэ, театрэм тыкъекошт, — искуствэр зышоигъашшэгъонхэм телефонкэ къыталоу бэрэ къыхэхь.

Мамый Ерэджыбэ ипъесэ техыгъэу Куращынэ Аскэрбай ыгъеуцугъэ «Псэлыхъохэм» анамыкэ артист цэрийлохэм къамышыщими, лъэпкэ культурэм шүшлэгъэ щырлээр щыңыгъэм хэклокштэп.

— Цыфхэр зэрэдгээшхыщхэм изакъол юф зыдатшшэрэр. Театрэм цыфыр зэриплуурэр ары анахъэу тызлыгъиплээр, — къелувате Кукэнэ Мурат.

«Тартюф», «Мэдэя», фэшхъяфхэм М. Куканэм роль-

хэр къащешы. Зызэрифапэрэм, макъэр зэригъэпсирэм, сценэм зэрэшызеккорэм, нэппэлгэгъу закъокэ къыуилорэм уальгъиплээр, артистым исэнушыгъэ уегъэгушхо.

Гуашэм фэгъэхыгъэ едзыгъо къышырэм, артисткэ цэ-

гъэлъэгъонхэм М. Куканэр чанэу ахэлажъэ. Дээклон шуашэр щыгъ, лыххуужынгъэм, зэкъошнгъэм яхылгэгэе рольхэр гуккэ къеших.

— Сиахылхэр Хэгэгү зээшом хэлэжъагъэх, — къелувате Кукэнэ Мурат. — Сяни заом щылэу Теклонгъэм и Мафэ къыгъэблэгъагъ. Сикъоджэ гупсэу Тэххутэмкыуае сизыклохъкэ ным ыпашхъэ сизысэу гүшүэ фабэу зэхэхыхэрэ зыпшшынхэ щылэп.

Театрэм и Ильэс Урысыем щэко. Кукэнэ Мурат адигэхэм я Мафэ еплыккээу фырилэм къытегушиээз, лъэпкээу дунаим щитэхъяагъэм зиугъоийжын зэрэфаем гупшыэ хэхыгъэхэр фешыых. Адыгабзэр къэтэхъумэнэй, лъэпкэ шэн-хабзэхэр нахышылоу зетхъанхэр тиофыгъо шхъялэхэм къахэгъэштийтэх.

— Сиадыгэбзэ гүшүэ щэриохэмкэ, сиорэдкэ театрэм

пышагъэхэм сывызэхахы шошоигъу, — къелувате Кукэнэ Мурат. — Театрэм и Ильэс юф шедгээжъагъэхэр лъыдгээжэхэм фэши ткью республикэм ятеатрэхэм нахышыэрэ тащызэлуккэн, улчэжъэгъу тащызэфхэйн фае.

Гыогу чыжэхэхэм тащызэхэм къацкырырэх. Сценэм тетэу нахышыэрэ тащызэлүүтэй. М. Куканэм ролым псэ къызэрэпигъакхэрэм, игущыиэ къызэрэллэгъиэсирэм имэхьнэ лъэхъанхэм къацкырырэх.

Сценэм тетэу нахышыэрэ тащызэлүүтэй. М. Куканэм ролым псэ къызэрэпигъакхэрэм, игущыиэ къызэрэллэгъиэсирэм имэхьнэ лъэхъанхэм къацкырырэх.

Нэкүбгъор зыгъэхъазырьгъэр ЕМТЫЛН Нурбай.

